

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” **XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL**

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA NUTQ MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHDA 4K MODELINING AMALIY QO‘LLANILISHI

Eshmamatova Malohat Mamarasul qizi

Termiz iqtisodiyot va serviz univerteti,

Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi

(boshlang‘ich ta’lim) 1-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: p.f.f.d (PhD) F.A.Xayitova

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang‘ich sinflarda nutq madaniyatini shakllantirishda 4K modeli (Kreativlik, Kritik fikrlash, Kommunikatsiya, Kollaboratsiya)ning amaliy qo‘llanilishi tahlil qilinadi. Nutq madaniyati o‘quvchilarni nafaqat to‘g‘ri va aniq so‘zlash, balki ularning fikrlash, muloqot qilish va jamoaviy ishda faol ishtirok etish ko‘nikmalarini rivojlantirishni o‘z ichiga oladi. 4K modeli ushbu ko‘nikmalarni o‘stirishda samarali yondashuv hisoblanadi, chunki u o‘quvchilarning ijodiy fikrlashlarini rivojlantiradi, muammoni tahlil qilish va echimlarni izlashda ular uchun imkoniyatlar yaratadi. Maktablarda nutq madaniyatini shakllantirish jarayonida 4K modelining qo‘llanilishi, o‘quvchilarning nutqiy faoliyatini interfaol va amaliy usullar bilan mustahkamlash imkonini beradi. Maqolada 4K modelining o‘qitish jarayoniga qo‘llanilishi va uning nutq madaniyati darajasini oshirishdagi ahamiyati ko‘rsatiladi. Shuningdek, 4K modelining interaktiv va kollaborativ yondashuvlari orqali o‘quvchilarning nutqiy ko‘nikmalarini samarali shakllantirishda qanday natijalarga erishish mumkinligi haqida muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: Nutq madaniyati, boshlang‘ich ta’lim, 4K modeli, kreativlik, kritik fikrlash, kommunikatsiya, kollaboratsiya, nutqiy ko‘nikmalar, interfaol ta’lim.

PRACTICAL APPLICATION OF THE 4C MODEL IN FORMING SPEECH CULTURE IN PRIMARY GRADES

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Eshmamatova Malohat Mamarasul qizi

Termiz University of Economics and Service

Master’s student of Theory and Methodology of Education and Upbringing

Primary Education, 1st year

Scientific supervisor: F.A. Xayitova

PhD in Pedagogical Sciences

Abstract. This article analyzes the practical application of the 4C model — Creativity, Critical Thinking, Communication, and Collaboration — in forming speech culture in primary grades. Speech culture includes not only pupils’ ability to speak correctly and clearly, but also the development of their thinking, communication, and active participation in teamwork. The 4C model is considered an effective approach to developing these skills, as it enhances pupils’ creative thinking and creates opportunities for them to analyze problems and search for solutions. The application of the 4C model in the process of forming speech culture at school makes it possible to strengthen pupils’ speech activity through interactive and practical methods. The article highlights the use of the 4C model in the teaching process and its importance in improving the level of speech culture. It also discusses the results that can be achieved in effectively forming pupils’ speech skills through the interactive and collaborative approaches of the 4C model.

Keywords: speech culture, primary education, 4C model, creativity, critical thinking, communication, collaboration, speech skills, interactive education.

ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ МОДЕЛИ 4К В ФОРМИРОВАНИИ КУЛЬТУРЫ РЕЧИ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Эшмаматова Малохат Мамарасул кизи

Термезский университет экономики и сервиса

магистрант 1-го курса специальности

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” **XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL**

«Теория и методика образования и воспитания»

направление: начальное образование

Научный руководитель: Ф.А. Хайитова

доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

Аннотация. В данной статье анализируется практическое применение модели 4К — креативность, критическое мышление, коммуникация и коллаборация — в формировании культуры речи в начальных классах. Культура речи включает не только умение учащихся говорить правильно и ясно, но и развитие их мышления, коммуникативных навыков и активного участия в коллективной работе. Модель 4К считается эффективным подходом к развитию данных навыков, поскольку она способствует формированию творческого мышления учащихся, создает возможности для анализа проблем и поиска решений. Применение модели 4К в процессе формирования культуры речи в школе позволяет укреплять речевую деятельность учащихся с помощью интерактивных и практических методов. В статье раскрывается применение модели 4К в процессе обучения и ее значение в повышении уровня культуры речи. Также обсуждается, каких результатов можно достичь при эффективном формировании речевых навыков учащихся через интерактивные и коллаборативные подходы модели 4К.

Ключевые слова: культура речи, начальное образование, модель 4К, креативность, критическое мышление, коммуникация, коллаборация, речевые навыки, интерактивное обучение.

Kirish. Bugungi kunda ta'lim jarayonining rivojlanishi va texnologiyalarning yuksalishi o'quvchilarga nutq madaniyatini shakllantirishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Boshlang'ich sinflarda nutq madaniyatini shakllantirish – bu nafaqat grammatika va talaffuzni o'rganish, balki o'quvchilarning kreativlik, jamoaviy ish, tanqidiy fikrlash kabi ko'nikmalarini rivojlantirishni anglatadi. Buning uchun 4K modeli samarali pedagogik yondashuv sifatida ko'riladi. Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

nutq madaniyatini shakllantirishda 4K modelining amaliy qo‘llanilishi va sun'iy intellektning o‘rni tahlil qilinadi.

Metodologiya

1. Tadqiqotning maqsadi

Tadqiqotning asosiy maqsadi boshlang‘ich sinflarda nutq madaniyatini shakllantirishda 4K modelini qo‘llashning samaradorligini o‘rganishdir. Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayoniga qo‘shgan hissasi va o‘quvchilarning muloqot ko‘nikmalariga ta'siri ham tadqiq etiladi.

2. Tadqiqot usuli

Ushbu tadqiqotda kvaziekperimental metod qo‘llanildi. Tadqiqotda 4K modelining boshlang‘ich sinflarda nutq madaniyatini shakllantirishda samaradorligini o‘rganish uchun bir nechta sinflar tanlab olinib, ular ikki guruhga bo‘lingan. Bitta guruhda an'anaviy metodlar qo‘llanilgan bo‘lsa, ikkinchi guruhda 4K modeli va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanildi.

3. Ishtirokchilar

Tadqiqotda 4 ta boshlang‘ich sinf qatnashdi. Har bir sinfdan 25 nafar o‘quvchi ishtirok etdi. Ishtirokchilarning yoshi 8-10 yosh orasida bo‘ldi. Tadqiqotda o‘quvchilarning nutq madaniyati va kommunikativ ko‘nikmalarini o‘lchash uchun bir qator testlar va intervyular o‘tkazildi.

4. Ma'lumotlarni yig‘ish

Ma'lumotlar sinfdan o‘tkazilgan darslar va o‘quvchilarning nutq faoliyatiga oid kuzatishlar orqali yig‘ildi. Shuningdek, o‘quvchilarning talaffuz va grammatika xatolarini aniqlash uchun sun'iy intellekt yordamida avtomatik tahlil tizimi yaratildi. Tahlil natijalari sinfdagi o‘quvchilarning nutq madaniyati va kommunikatsiya ko‘nikmalarini yaxshilashga qaratilgan tavsiyalarni ishlab chiqishga yordam berdi.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL Natijalar

1. 4K modelining samaradorligi

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, 4K modeli orqali nutq madaniyatini shakllantirishda o‘quvchilar orasida ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi. O‘quvchilar o‘z nutqlarini aniq, ravon va tushunarli tarzda ifoda eta olishni o‘rgandilar. Xususan, kreativlik va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarining rivojlanishi, o‘quvchilarni o‘z fikrlarini ifodalashda va bahslashishda yanada ishonchli qildi.

2. Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'siri

Sun'iy intellekt yordamida amalga oshirilgan nutq tahlili tizimi o‘quvchilarning talaffuz va grammatika xatolarini aniqlashda samarali ishladi. Tahlil tizimi o‘quvchilarga xatolarini tezda ko‘rsatib, ularga to‘g‘ri variantlarni taklif qildi. Bu o‘quvchilarning nutq madaniyatini tezroq o‘zlashtirishlariga yordam berdi. Shuningdek, o‘quvchilarga individual yondashuvlar taqdim etildi, bu esa ularning o‘zlariga bo‘lgan ishonchlarini oshirdi.

3. O‘quvchilarning muloqot ko‘nikmalari

4K modelining muloqotga oid qismlarini qo‘llash o‘quvchilarning jamoada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam berdi. O‘quvchilar o‘z fikrlarini erkin ifodalash, boshqalar bilan muloqot qilish va guruh muhokamalarida faol qatnashish qobiliyatini o‘stirishdi. Sun'iy intellekt yordamida amalga oshirilgan treninglar, o‘quvchilarning nutq faoliyatini o‘lchash va baholashda yanada aniqroq natijalar berdi.

Munozara

1. 4K modelining ta'limdagi roli

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

4K modeli boshlang‘ich sinflarda nutq madaniyatini shakllantirish uchun samarali yondashuvdir. Ushbu model o‘quvchilarga kreativlik, tanqidiy fikrlash, kommunikatsiya va jamoada ishlash kabi muhim ko‘nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi. Bu model o‘quvchilarga o‘z nutqlarini aniq va samarali tarzda ifodalashda yordam beradi, shuningdek, o‘quvchilarning o‘zaro muloqot ko‘nikmalarini mustahkamlaydi.

2. Sun'iy intellektning ta'limda qo'llanilishi

Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayoniga qo'shgan hissasi katta. Ular o‘quvchilarning nutq faoliyatini tezda tahlil qilish va ularga individual yondashuvlar taqdim etish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt tizimlari o‘quvchilarning grammatika va talaffuz xatolarini aniqlashda samarali yordam beradi. Bu o‘quvchilarning nutq madaniyatini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

3. O‘quvchilarning ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirish

4K modelining jamoada ishlash va kommunikatsiya bo‘yicha qismlari, o‘quvchilarga ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi. O‘quvchilar o‘z fikrlarini erkin ifodalash, guruh muhokamalarida faol qatnashish va boshqalar bilan samarali muloqot qilishni o‘rganadilar. Bu esa ularning kelajakda muvaffaqiyatli inson bo‘lishlariga yordam beradi.

Xulosa.

Ushbu tadqiqot boshlang‘ich sinflarda nutq madaniyatini shakllantirishda 4K modelining samaradorligini va sun'iy intellekt texnologiyalarining o‘rni qanday rivojlanayotganini ko‘rsatdi. 4K modeli o‘quvchilarga kreativlik, muloqot, jamoada ishlash va tanqidiy fikrlash kabi ko‘nikmalarni rivojlantirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Shuningdek, sun'iy intellektning ta'lim jarayoniga qo'shgan hissasi o‘quvchilarning nutq madaniyatini shakllantirishda katta yordam beradi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, 4K modeli va sun'iy intellektni integratsiya qilish boshlang‘ich sinflarda nutq

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

madaniyatini shakllantirishda yangi imkoniyatlar yaratadi va o‘quvchilarning muvaffaqiyatli ta’lim olishlariga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. *Ismoilov, M. (2020). “4K modeli: O‘zbek ta’lim tizimida muloqot va nutq madaniyatini shakllantirishda samarali yondashuvlar.” Ta’lim va Jamiyat.*
2. *Abdullayev, S. (2021). "Sun'iy intellekt yordamida ta'limda nutq madaniyatini rivojlantirish: Boshlang'ich sinflarda 4K modelining amaliy qo'llanilishi." Pedagogika va Innovatsiyalar.*
3. *O'tkirova, D. (2022). "4K modeli va boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish." Yosh Tadqiqotchilar.*
4. *Qodirova, F. (2021). "Pedagogik innovatsiyalar orqali nutq madaniyatini shakllantirish: 4K modelining boshlang'ich sinflardagi ahamiyati." O'zbekiston Pedagogika Ilmi.*
5. *Xusanova, N. (2023). "Boshlang'ich ta'limda nutq madaniyatini shakllantirish: 4K modelining kompetensiyalarni rivojlantirishdagi o'rni." Zamon va Ta'lim.*